

Barendrecht

Contactblad

Nº 136 Jaargang 2013/4

Het geheugen van Barendrecht

Leden opgelet!
Dit Contactblad bevat
de acceptgiro voor
de contributie 2014.

Nog altijd
even ambachtelijk

DE **Weypoort**
DICK SCHUMACHER

Kaasspecialzaak De Weypoort
Middenbaan 87
telefoon: 0180 - 61 29 29
www.deweypoort.nl

Velo Beheer BV

Postbus 27
2990 AA Barendrecht

**Hier kan
uw advertentie staan!**

Voor inlichtingen:

Nel Verschoor
Tel. 0180-617962
n.verschoor3@kpnplanet.nl

Dimago® is ons exclusieve merk lak- en muurverf. Onze verf (ook de grondverf) is te mengen in maar liefst 1950 kleuren. Verkrijgbaar in diverse glansgraden, waarbij dimago® zijdegans ook in een watergedragen kwaliteit verkrijgbaar is.

Riba

Dorpsstraat 129, 2992 BD Barendrecht,
Tel.: 0180 - 61 33 46, www.ribadetail.nl

Plezierig zaken doen met Berkman!

Een familiebedrijf dat 100 jaar bestaat. Zeker in de huidige snelle wereld lijkt dat een prestatie die niet meer van deze tijd is.

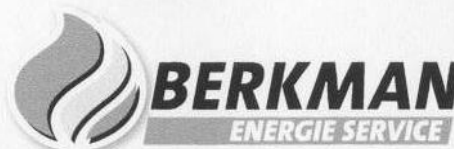
Momenteel behoort Berkman Energie Service tot één van de grotere onafhankelijke leveranciers van brandstoffen en smeermiddelen in Nederland. Zaken doen met Berkman Energie Service betekent betrouwbaarheid, duidelijkheid, maar vooral op een plezierige manier zaken doen met elkaar.

Plezierig zaken doen betekent voor ons:

Wat maakt ons bedrijf voor u plezierig? De medewerkers, de producten, de prijzen? Woorden alleen zijn hierbij onvoldoende. Maak persoonlijk kennis met ons en ervaar voor uzelf de plezierige sfeer en duidelijke cultuur van Berkman Energie Service!

- Maatwerk leveren
- Weten wie onze klanten zijn
- Onze jarenlange kennis en ervaring aan u beschikbaar stellen

- Dag en nacht bereikbaar zijn
- Kwaliteitsproducten tegen concurrerende prijzen
- Duidelijke afspraken zonder kleine lettertjes

Het brood van
Bakkerij Pot is
net zo'n feest

In de luxe
winkels van
bakkerij Pot
vindt u een zeer
groot assorti-
ment, iedere
dag versgebak-
ken broodsoor-
ten. Voor u
zeker aanleiding
genoeg de win-
kel vol lekkernijen
te bezoeken.

bakkerij pot

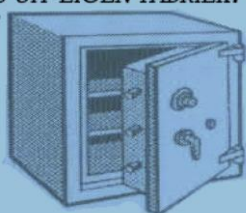
Bakkerij: Singel 29 - 2992 BN
Barendrecht Tel.: 0180 - 613 356

Filialen:

Onderlangs 15 Barendrecht
Tel.: 0180 - 613 042

**NIEUWE EN OCCASION
BRANDKASTEN**

RECHTSTREEKS UIT EIGEN FABRIEK!
CA. 500 STUKS
OP VOORRAAD

BRANDKASTENFABRIEK
N.A. VAN DEN HOVEN & ZN. B.V.
WWW.VDHSAFES.NL / TEL. 0180-612988

hét adres voor tanken wassen shoppen

**aanhangwagen
verhuur**

ziedewij
pitstop van Barendrecht

Middelweg 3 - Barendrecht

VIJFVINKEL

SCHOENEN

Middenbaan 98 • 2991 CT Barendrecht
Tel. 0180 - 613 221 • Fax 0180 - 611 314

Dorpsstraat 141 • 2992 BD Barendrecht • tel: 0180-612130
www.diggels-eetcafe.nl

Lid van
UNETO-VNI

**Loodgieter en installatiebedrijf
Ton Blinde**

**Leveren en plaatsen van badkamers en toiletten,
ook sanitaire aanpassingen voor ouderen en minder validen**

- sanitair • douche- en badschermen
- reparatie • onderhoud • watervoorzieningen

Devel 10 - 2991 RB Barendrecht - Tel. 0180-615096

Automobielbedrijf M. Vogelaar

Onderhoud - reparaties - verkoop automobielen
APK keuringen

v.d. Meulenstraat 6 - 2992 KM Barendrecht
Telefoon 0180 - 394666

KTV • hi-fi • video

Gloeilampen • tl-

buizen

vof
Veenelektronika
ONDERLANGS 1 BARENDRECHT
TELEFOON (0180) 69 00 50

DEZE OPTICIEN KOMT BIJ U THUIS!

Roukens Oogzorg is een erkend opticien. Hij verricht oogmetingen, geeft u advies op maat en heeft de apparatuur en kennis om u weer haarscherp zicht te geven. Toch is er een groot verschil met de andere opticiens: Roukens Oogzorg komt namelijk bij u thuis!

Zonder dat u de deur uit hoeft kunt u dus uw ogen laten meten of een nieuwe bril uitzoeken.

Met het oog op uw gemak!

Roukens Oogzorg
Paddeweg 2 • 2992 CL Barendrecht
T 0180 - 531 870
F 0180 - 531 869
E info@roukensoogzorg.nl
I www.roukensoogzorg.nl

paul casteleijn
HOVENIERS B V

Noldijk 126 2991 VL Barendrecht
Tel. 078-6771123 Fax.078-6771118
www.paulcasteleijn.nl

Aannemers van grond-,
weg- en
waterbouwkundige
werken

Barendrecht - Tel. (0180) 61 35 22 - Fax (0180) 61 91 60
Postadres: Postbus 6 - 2990 AA Barendrecht

Contactblad

Inhoudsopgave

	Van de redactie	2
	Verenigingsnieuws	2
<i>Maike Roomer-van Roosmalen</i>	Zoekplaatje	2
<i>Wim de Regt</i>	De historie van Barendrechtse (familie)bedrijven	3
<i>Roelof Roomer</i>	CAV Energie op zoek naar haar verleden	7
<i>Arco van der Lee</i>	Het Barendrecht van Pleun de Raadt (2)	8
<i>Pieter Groenenboom</i>	Korenmolen “De Hoop”	13
<i>Roelof Roomer</i>	Uit de oude doos	15

Colofon

Het Contactblad is een uitgave van de Historische Vereniging Barendrecht en verschijnt vier maal per jaar. Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan met bronvermelding.

Redactie: J.E.J. Blinde jr., R.J. Roomer en mevr. M. Roomer-van Roosmalen

e-mail: contactblad@historischbarendrecht.nl

Sluitingsdatum inlevering kopij voor het volgende nummer: 28 februari 2014

ISSN 0169-5460

Ledenadministratie

Voor aanmelding voor en opzegging van het lidmaatschap alsmede voor het doorgeven van een adreswijziging gelieve u contact op te nemen met de ledenadministratie:

Mw. N. Verschoor

e-mail: info@historischbarendrecht.nl

De contributie bedraagt € 17,50 per jaar. Een extra bijdrage is altijd welkom.

Op de voorplaat

Park Buitenoord. Foto: Roelof Roomer

Van de redactie

Helaas is het door familie-omstandigheden van één uwer redacteuren niet gelukt het laatste nummer van jaargang 2013 van ons Contactblad voor de feestdagen bij u te bezorgen. Desalniettemin wenst de redactie u een voorspoedig 2014.

Hartelijk dank ook aan onze medewerkers, vrijwilligers die het ons weer mogelijk maakten de lezers dit jaar ruim 50 pagina's lezenswaardige artikelen te brengen. Dankzij de heer Wim de Regt konden we ook dit jaar een aantal artikelen plaatsen over echte Barendrechtse familiebedrijven, waarbij natuurlijk ook dank aan hen die hiervoor hun medewerking verleenden en fotomateriaal aanleverden. Ook in de komende Contactbladen zullen deze artikelen worden voortgezet met nog een aantal bijdragen over deze ondernemingen die vaak werken van vader op zoon.

Ook de heer Pieter Groenenboom bracht een drietal interessante verhalen over de historie van oude agrarische gebouwen, hiervoor ook onze dank. En laten we Arco van der Lee niet vergeten, die een driedelig diepgravend artikel over Pleun de Raadt heeft aangeleverd.

In deze uitgave van het Contactblad weer een zoekplaatje, dit keer van een bodemvondst, er is een artikel uit "de oude doos" over een oud behendigheidsspel. Verder konden we de atletiekvereniging Energie helpen een stuk uit hun verleden terug te vinden.

Wij wensen u veel leesplezier.

Verenigingsnieuws

Nieuwe dvd: De Koninginnedagen van 1959 en 1960

Weet u het nog? Verklede schoolkinderen trokken in optocht door het dorp achter de Fanfare aan en speelden spelletjes op het schoolplein. Beleef het nu opnieuw! De vaders van John de Cloe en Maarten van 't Hof hebben hiervan leuke filmopnamen gemaakt. Bas Romeijn heeft met de oude opnamen een 10 minuten durende film samengesteld en van passend geluid voorzien. Maarten van 't Hof haalt daarbij zijn herinneringen op en ziet in de optocht veel bekenden voorbij komen. Daarmee komen deze dagen weer helemaal tot leven en is daarmee een leuk cadeautje voor iedereen die in de jaren 1959 en 1960 op de lagere school zat.

De dvd is te bestellen op de website www.historischbarendrecht.nl.

Prijs: € 8,00.

Zoekplaatje

Maaïke Roomer-van Roosmalen

Het zoekplaatje betreft deze keer een bijzondere Barendrechtse bodemvondst. Tijdens graafwerkzaamheden in een tuin aan De Linge stootte men met de spa op een wel heel apart voorwerp. Was het soms een stuk van een bom? De vorm, het gewicht en de afmetingen versterkten dit vermoeden.

Er werd contact opgenomen met Woningstichting Patrimonium, eigenaar van de woning en de tuin. Namens de woningstichting kwam de heer Dirk van der Heiden ter plaatse om het gevonden voorwerp te beoordelen. Al snel bleek dat het om een ongevaarlijk stuk metaal ging. Echter, wat het precies was, bleef een raadsel.

Bodemvondsten en onbekende voorwerpen ... ? De parate kennis van de vrijwilligers van de Historische Vereniging zou voor dit soort objecten zou een oplossing kunnen bieden. Een duidelijk beeld van het voorwerp bleef evenwel uit en na intern beraad is besloten om het als zoekplaatje in ons Contactblad te zetten.

Op onderstaande foto's is het object te zien met de afmetingen. Het betreft een gietijzeren object met een gewicht van circa 15 kilo en een wanddikte van enkele centimeters.

Wie kan ons hierover iets meer vertellen?

De historie van Barendrechtse (familie)bedrijven

Generaties Vijfvinkel bleven trouw aan schoenenvak

Wim de Regt

BARENDRECHT KENT TALRIJKE (FAMILIE)BEDRIJVEN MET EEN LANGE EN BOEIENDE GESCHIEDENIS. IN EERDERE UITGAVEN PUBLICEEFDE HET CONTACTBLAD REEDS VERHALEN OVER DERGELIJKE ONDERNEMINGEN. DE SERIE WORDT VOORTGEZET MET DE HISTORIE VAN DE SCHOENMAKERS-FAMILIE VIJFVINKEL.

‘Schoenmaker, blijf bij je leest’. Bijna vier eeuwen hebben generaties van het geslacht Vijfvinkel zich stipt aan dit advies gehouden. In Barendrecht is ‘Vijfvinkel’ synoniem van schoenen. De familienaam is er een merknaam: Vijfvinkel Schoenen.

Over de vroegste historie is weinig bekend. Er staat vrijwel niets op papier. Pleun Vijfvinkel (81) – van 1948 tot 1998 schoenwinkelier op de Middenbaan – beheert het familiearchief. Dat is een groot woord voor een platte kartonnen doos met geschreven en getypte vellen papier, knipsels uit kranten en een handvol foto's – informatie die hooguit teruggaat tot het begin van de vorige eeuw.

Toch durft hij het aan om zijn verre voorvader Aert Dirxs Fünfwinkel de grondlegger van het familiebedrijf te noemen. Geboren in Duitsland zou hij rond 1630 naar de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden zijn geëmigreerd en in Barendrecht een schoenmakerij zijn begonnen. In die tijd verlieten honderden Duitsers hun vaderland om in het kleine buurland een nieuw bestaan op te bouwen. De Republiek beleefde de Gouden Eeuw en er was een tolerant klimaat, in tegenstelling tot Duitsland. Daar was armoe troef en was van geloofsvrijheid geen sprake.

Pleun Vijfvinkel neemt daarom aan dat de schoenmaker Fünfwinkel (vijfhoek in het Nederlands) om economische of religieuze redenen naar de republiek is verhuisd, ondanks het feit dat de oorlog tegen Spanje daar nog niet ten einde was. Waarom hij in Barendrecht, toentertijd een onbetekenend dorp, is neergestreken, is óók een vraag. Rotterdam of Dordrecht, toen al belangrijke steden, zou meer voor de hand hebben gelegen. Het blijft gissen. 'Ik veronderstel dat hij had ontdekt dat er in Barendrecht nog geen schoenmakerij was. Hij kon er dus dadelijk aan de slag. Daar houd ik het maar op', zegt de schoenwinkelier-in-ruste.

Fünfwinkel zal waarschijnlijk tussen de 20 en 25 jaar zijn geweest, toen hij in het dorp aan de slag ging. Hij was toen al een volleerde en veelzijdige vakman – schoenmaker, tuigmaker en leerlooier. Het moet hem voorspoedig zijn gegaan. Dat blijkt uit de akte waarin staat te lezen dat hij in 1641 een woning met schuur en erf aan de Singel kocht; deze schriftelijke vermelding is tevens de eerste over zijn aanvankelijk bescheiden onderneming in Barendrecht.

In de tuin legde de nieuwe bewoner zogeheten kalk- en looiputten aan; de kastanjeboom (in januari 1990 tijdens zware storm geveld) leverde de kastanjes en bladeren voor het looiproces. Fünfwinkel – de naam was inmiddels verbasterd in Vijf(f)vinckel en vervolgens in Vijfvinkel – produceerde zelf het leer waarmee hij met de hand schoenen voor zijn klanten maakte.

In deze lang geleden gesloopte woning aan de Singel zette grondlegger Aart Vijfvinkel (Fünfwinkel) van het familiebedrijf in 1641 zijn schoenmakerij voort.

Ook over de jaren waarin hij zich als ervaren schoenmaker een goede reputatie verwierf in Barendrecht en omgeving, zijn slechts enkele feiten vastgelegd en bewaard. Zo is in de archieven van de hervormde gemeente een kwitantie uit 1650 gevonden voor de reparatie van schoenen in opdracht van de diaconie. Méér gegevens verschaft het testament dat in oktober 1677 na zijn overlijden door notaris Heijndrick Outraet werd geopend. De schoenmaker was getrouwd met Lijntje Ariens die in 1677 óók al was gestorven. Samen waren zij de ouders van vier zoons en een dochter. Hun namen – op drie verschillende wijzen geschreven – staan onder de tekst van het uitvoerige document.

Over wat er van de zonen en de dochter na de dood van hun ouders geworden is, staat weinig of niets vast. Maar het is wel aannemelijk dat een of meer van hen de onderneming van hun vader hebben voortgezet of elders voor zichzelf een schoenmakerij zijn begonnen. Dat valt met enig houvast af te leiden uit gegevens uit het midden van de negentiende eeuw. In die periode waren er in Barendrecht en dorpen in de wijde omgeving (Hoeksche Waard) nog steeds schoenherstellers met de naam Vijfvinkel.

Een duidelijke aanwijzing dat de nabestaanden van de pater familias tot de vooraanstaande en welgestelde inwoners van Barendrecht behoorden, is een grafsteen in de meer dan vijfhonderd jaar oude Dorpskerk. Onder die zerk (ter hoogte van de zogeheten Boerenbank) werd in 1693 echtgenote Grietie van de vierde zoon van schoenmaker Aart Vijfvinkel, Heijndrick geheten, begraven. Wie in de kerk ter aarde werd besteld, was als regel vermogend. (De weduwnaar trouwde een jaar later met Majken Hendriks de Heer.)

Vanaf de jaren '40 van de negentiende eeuw is de geschiedenis van de familie Vijfvinkel goed te volgen. Er is sinds die tijd voldoende informatie bewaard om zich een beeld te vormen van het doen en laten van de elkaar opvolgende generaties. Zo traden de zoons Willem, Pieter en Izak van Aart Vijfvinkel (geboren in 1842) in de voetsporen van hun vader.

Willem Vijfvinkel zette de schoenmakerij in het pand aan de Singel voort; Pieter vestigde een schoenmakerij in het nabije Rhoon, maar overleed op jeugdige leeftijd en Izak kocht in 1900 een pand in de Dorpsstraat (nummer 96, thans Middenbaan), bestaande uit een woonhuis en een ruimte als werkplaats voor de ambachtelijke vervaardiging en de reparatie van schoenen.

De toen 36-jarige schoenmaker was – tegen zijn zin – nog vrijgezel, omdat hij van boer Cornelis van der Jagt van de Voordijk geen toestemming kreeg om met diens dochter Plonia Hendrika te trouwen: hij was geen boerenzoon! De gereformeerde predikant Jan Engelbert Vonkenberg moest er enkele keren als bemiddelaar aan te pas komen om de goedkeuring van de koppige boer voor het huwelijk los te krijgen. Izak en Plonia werden in 1904 een gelukkig paar; een jaar later werd zoon Aart geboren.

Izak en Willem Vijfvinkel gingen niet alleen als broers goed met elkaar om. Ook als schoenmakers in een klein dorp zaten ze niet in elkaars vaarwater. Ze maakten goede afspraken over hun werkgebieden. Oost-Barendrecht was voor Izak, West-Barendrecht en het naburige Smitshoek waren voor Willem.

In tegenstelling tot de schoenmakerij in de Dorpsstraat ging het na verloop van tijd minder goed met de vestiging aan de Singel. Twee zoons van Willem Vijfvinkel zetten de onderneming van hun vader voort en deden die uiteindelijk van de hand.

De zaak van Izak floreerde. Daar werkte hij ook hard voor. Bij de klanten haalde hij kapotte schoenen op en bracht die na reparatie bij hen terug. Hij maakte ook een bescheiden begin met de verkoop van schoenen die hij betrok van rondreizende vertegenwoordigers van fabrieken in Noord-Brabant waar schoeisel machinaal werd gemaakt.

Sint Nicolaasfeest
het feest voor oud en jong.
We hebben een uitgebreide collectie geschenken.
 Voor Moeder, Vader, Broers, Zusters,
 Verloofden, Vrienden en Kennissen.
**IN Speelgoederen, Lederwaren, Byouterie,
 Luxe en Huishoudelijke artikelen, enz.**
Op Zaterdag 29 Nov. en Zaterdag 6 Dec.
zal St. Nicolaas en Zwarte Piet in onze
zaak aanwezig zijn van half 3 tot 6 uur.
Voor iedere koper boven f 1,-, een aardig geschenk.
ATTENTIE!
 Bij aankoop boven f 1,- in de week van 1-5 Dec.
 ontvangt iedere koper een bon, welke op 6 December
 bij St. Nicolaas kan worden ingewisseld van half 3 tot
 6 uur, tegen ontvangst van een aardig geschenk.
Anna Vijfvinkel

St. Nicolaas 29.11.1952

*Een advertentie uit november 1952.
 Vijfvinkel Schoenen nodigt klanten en hun kinderen uit voor het Sinterklaasfeest.*

In 1919 kreeg hij de kans om het woonhuis met schuur op nummer 98 in de Dorpsstraat te kopen. Dat was een uitgelezen gelegenheid voor uitbreiding. De reparatie werd in de schuur ondergebracht en de hierdoor vrijgekomen ruimte op nummer 96 werd een schoenenwinkel – de eerste in Barendrecht.

*Op deze foto uit 1948
 poseert Pleun Vijfvinkel als
 beginnend verkoper voor de*

Met alle respect en waardering voor het vakmanschap en de werklust van zijn voorgangers was het onmiskenbaar Izak Vijfvinkel die de familiezaak naar een hoger niveau tilde. Zijn zoon Aart die de schoenmakerij en de schoenwinkel rond 1930 overnam, was van hetzelfde hout gesneden. Ook hij was behalve een goede vakman een creatieve ondernemer met een scherp oog voor de telkens veranderende schoenmode en de voorkeuren van het publiek. De nieuwe eigenaar durfde ook te investeren. Naast het pand 98 waarin de werkplaats was ingericht, liet hij in 1931 een woonhuis bouwen; de bestaande woning werd naar achteren uitgebreid en verbouwd tot winkel.

Ook Aarts zoon Pleun (geboren in 1932) volgde de vertrouwde traditie om het vak van zijn vader te kiezen. Na zijn schoolopleiding kwam hij in 1948 bij hem in de zaak, met de bedoeling dat hij in de toekomst de volgende eigenaar zou worden. In die tijd gold nog als regel dat winkeliers, afhankelijk van de branche, in het bezit moesten zijn van verscheidene diploma's. Voor Pleun Vijfvinkel betekende die voorwaarde dat hij cursussen moest volgen voor het middenstandsdiploma en de vakdiploma's schoenhersteller, schoenwinkelier,

kousen en sokken en lederwaren. In 1955 was hij voor alle examens geslaagd en werd hij medefirmant van Vijfvinkel Schoenen.

Dankzij de groei van het aantal inwoners van Barendrecht en de toenemende welvaart hadden vader en zoon Vijfvinkel geen reden voor klagen. De schoenmakerij en de verkoop van schoenen rendeerden naar tevredenheid. Een belangrijke factor was eveneens dat Vijfvinkel Schoenen de enige schoenwinkel in het dorp was. Van concurrentie was dus geen sprake. Daar kwam pas aan het begin van de jaren '80 een einde aan met de komst van andere schoenwinkels.

Aart Vijfvinkel en zijn zoon waren niet beducht voor de zich wijzigende situatie. Zij reageerden erop door met zekere regelmaat hun winkel uit te breiden en te moderniseren, daarbij rekening houdend met nieuwe koopgewoonten en de smaak van de klanten. Pleun Vijfvinkel schat dat de winkel in de Dorpsstraat (later de Middenbaan) sinds de bevrijding in 1945 meer dan tien (!) keer is verbouwd. De heropeningen waren telkens feestelijke gebeurtenissen. Burgemeester G. van Hofwegen heeft tijdens zijn ambtsperiode in Barendrecht drie keer een officiële heropening van de schoenwinkel verricht. De laatste keer (maart 1978) zei hij in zijn toespraak bij wijze van grap dat hij 'op herhalingsoefening was'.

Pleun Vijfvinkel nam in 1973 het roer van zijn vader over, drie jaar voor diens overlijden.

Zoon Aart (roepnaam Ad) werd in 1981 medefirmant, nadat hij zich in winkels elders in het schoenenvak had bekwaamd. Een jaar later werd hij mede-eigenaar en in 1998 volgde hij zijn vader als eigenaar op. 'De maat is vol', liet Pleun Vijfvinkel zijn cliëntèle in een advertentie weten bij het afscheid, op de kop af een halve eeuw nadat hij als beginnend verkoper bij zijn vader in de winkel was gekomen. Samenvallend met zijn vertrek was ook het besluit om te stoppen met de reparatie van schoenen. Eén van de werknemers nam deze activiteit voor, zoals dat heet, eigen rekening en risico over.

Zijn drukke baan was voor hem geen excuus geweest om bestuursfuncties op maatschappelijk en kerkelijk vlak van de hand te wijzen. Pleun Vijfvinkel is gedurende twee perioden voorzitter geweest van de Vereniging Centrumwinkeliers Middenbaan en achttien jaar bestuurslid van de protestants-christelijke schoolvereniging. De Gereformeerde Kerk van Barendrecht heeft hij geruime tijd als lid van de kerkenraad gediend.

Vooralsnog is de huidige eigenaar van Vijfvinkel Schoenen de laatste in de rij van zonen die het familiebedrijf van hun vaders hebben voortgezet. Met het afscheid van Ad Vijfvinkel (56), vader van drie dochters, wordt met deze traditie gebroken. Maar zo ver is het nog lang niet!

Bij het afscheid van Aart Vijfvinkel in 1972 publiceerde W. Roffel het volgende gedicht in weekblad De Schakel.

Na de schoen nu pensioen

Een advertentie in dit blad
die ik vol ernst gelezen had,
bracht mij ineens op het idee
met dat bericht daar doe 'k iets mee.

In d'advertentie werd verkond
dat hij het blijkbaar welletjes vond.
Sinds veertig jaar herstelt hij schoeisel
wenst daarmee langer geen bemoeisel.

Ook 't hand'len zat hem in het bloed
dus tevens schoenhandel doet.
Van huisuit 't vak al meegebracht
als nazaat van een oud geslacht.

Sinds eeuwen lang is 't zo geweest
een Vijfvinkel met schoenenleest.
D'histoire krijgt alweer een knak
nu deze man neemt zijn gemak.

Hij had al wel een prima steun
aan Vijfvinkel P. (ofwel zoon Pleun),
zodat hij dubbeldik tevree
geniet nu van zijn A.O.W.

De vijfenzestigplusser mag
genieten van z'n oude dag.
Na zoveel jaren lang in touw
gezellig rusten bij de vrouw.

Alevel gaat de zaak dus door
daar zorgt de vakman Pleun wel voor.
't Zal vreemd zijn nu de oudste 'Vijf'
zich rust gaat gunnen voor het lijf.

Met 't potlood schuinweg achter d'oren
geen schoeisel meer hoeft op te sporen,
zij 't schoenen met of zonder hak
al strijkend over 't glimmend dak.

Zo wist de man bij duizendtallen
zijn mooie handel uit te stallen.
Zijn lederwaren, kousen, wanten
voor leuke, maar ook moeilijk' klanten.

Wij gunnen hem dat hij na deze
nog lange tijd maar fit mag wezen.
Nu hij geen zaken hoeft te doen
toch niet zal sukk'len op slof of schoen.

Het exterieur van Vijfvinkel Schoenen in 1960 en vandaag de dag.

Familiewapen

De familie Vijfvinkel bezit een familiewapen dat een verwijzing is naar de naam Fünfwinkel van de Duitse schoenmaker die zich rond 1630 in Barendrecht heeft gevestigd. In het schild is een vijfpuntige ster te zien, een vijfhoek – de Nederlandse vertaling van Fünfwinkel.

Een lid van de uitgebreide familie Vijfvinkel die geïnteresseerd is in heraldiek, heeft het wapen indertijd in een boek ontdekt. Tot dan was niemand op de hoogte van het bestaan van een familiewapen.

CAV Energie op zoek naar haar verleden

Roelof Roomer

De Barendrechtse atletiekvereniging Energie viert in 2014 haar 50-jarig bestaan en ging op zoek naar het verleden. Na het verzamelen van de weinige informatie die hierover binnen de club beschikbaar was, zocht men naarstig naar aanvulling.

Waar konden ze beter beginnen dan in de archieven van de Historische Vereniging Barendrecht? Hier vonden ze wat ze zochten, alle berichten die ooit in De Schakel hebben gestaan over de atletiekvereniging Energie vanaf 1964 tot heden zijn hier, mede door de inzet van Nel den Otter, in de juiste volgorde en op datum bewaard gebleven. Nel heeft jarenlang de allerbelangrijkste artikelen en foto's die in De Schakel vermeld werden uitgeknippt en gearhiveerd. Een bron van informatie over Barendrecht en van een onschatbare historische waarde.

Namens atletiekvereniging Energie bezocht Jan van den Boogaard de archieven van de Historische Vereniging Barendrecht en vond hij daar de ontbrekende informatie over de sportprestaties gedurende de periode 1964 tot 2013.

Het 'papier archief' is vervolgens gedigitaliseerd en geprint, waardoor een tweetal ingebonden bladen kon worden gemaakt: Energie 1990 en Energie algemeen, bestaande uit 800 pagina's, met samen ongeveer 1500 artikelen over de atletiekvereniging.

Een verzameling van 50 jaar historie over een Barendrechtse vereniging en voor het bestuur met leden en oud-leden een waardevol naslagwerk. Jan van den Boogaard bedankte namens de atletiekvereniging voor de geboden gelegenheid en de prettige samenwerking.

Beide boekwerken zijn nu ook digitaal opgeslagen bij de Historische Vereniging Barendrecht.

Arco van der Lee

Dubbele babymoord in West-Barendrecht

Ook in de Franse tijd werden zware misdrijven vervolgd door de baljuw van Zuid-Holland in Dordrecht. Zoals deze zaak uit 1803.

Grietje Groeneweg uit West-Barendrecht is geen bijzonder meisje. Ze wordt geboren in 1777. Op haar negentiende gaat ze weg bij haar ouders om dienstmeisje te worden in Rhoon. Daar raakt ze na bijna drie jaar zwanger.

Grietje wil nog geen kind hebben en vraagt daarom raad aan een oude vrouw. Van haar krijgt ze een fles ‘Zevenboomenwater’. Als Grietje van tijd tot tijd een slok neemt, zal de zwangerschap mislukken, verzekert de vrouw.

Met de fles in haar tas keert Grietje terug naar haar ouders in West-Barendrecht. De fles verstopt ze in de schuur. Van tijd tot tijd neemt Grietje een slok. Ze spreekt alleen met haar moeder Maria Leenheer over de zwangerschap. Haar vader Arie Groeneweg en andere mensen uit het dorp mogen nergens van weten.

Het ‘Zevenboomenwater’ werkt niet en Grietje’s buik wordt steeds dikker. Moeder en dochter spreken af wat er moet gebeuren als er toch een baby geboren wordt. Ze zullen het kind ‘bij de geboorte geheel onverzorgd laten liggen tot het van zelve zoude gestorven zijn’, zo omschrijft de baljuw later de afspraak tussen moeder en dochter.

Op een ochtend in het jaar 1799 bevalt Grietje met hulp van haar moeder van een gezond kind. Ze leggen het meisje op een zeiltje op de koude vloer van het onverwarmde vertrek. De baby beweegt en huilt, maar krijgt geen hulp. Na een half uur wordt het doodstil ...

Grietjes moeder doet het lijke van de baby in een doosje van spaanhout en begraaft het in de tuin. Vader en de burens hebben niets gemerkt.

Opnieuw krijgt Grietje Groeneweg een baantje als dienstmeisje. Ditmaal in Rotterdam. In 1802 keert ze terug naar haar ouders in West-Barendrecht. Weer zwanger.

Dat ‘Zevenboomenwater’ niet werkt is Grietje inmiddels wel duidelijk. Ze koopt nu op advies van een vrouw drie doosjes pillen. De pillen kosten vier Hollandse guldens per doosje. Iedere vijf uur een pil slikken moet een eind maken aan de zwangerschap, zo wordt haar verteld.

Ook de pillen helpen niet en Grietje bevalt in de nacht van vrijdag 27 op zaterdag 28 mei 1803 van een zoon. Ze drukt hem direct dood. Ook bij deze bevalling is alleen Grietjes moeder aanwezig.

Deze maal lukt het niet om de bevalling voor de buitenwereld verborgen te houden. Wie er heeft gepraat, weten we niet. Uit een verslag van de rechtszaak voor de baljuw van Zuid-Holland kennen we de afloop. Op 1 juni dringen ‘commissarissen’ het huis van Grietjes ouders binnen. Grietjes moeder wijst de mannen een doosje van spaanhout aan dat in een achterkamer staat. Daarin vinden ze een dood kindje. Moeder en dochter hadden nog geen kans gehad om het doosje in de tuin te begraven.

Grietje Groeneweg en haar moeder Maria Leenheer worden afgevoerd naar Dordrecht. Daar worden ze opgesloten in de cellen van het stadhuis.

Op 2 december 1803 wordt Grietje Groeneweg wegens het leiden van ‘een onkuijsch leven’, het proberen de zwangerschappen af te breken en het doden van de baby’s ter dood veroordeeld.

‘Rechtdoende in naam van het Bataafsche Volk zal gevangene wegens moord in het openbaar ter afschrikking aan een daartoe op te richten paal worden gewurgt dat de dood er op volgt’, besluit president Du Bois van de Dordtse rechtbank.

Hoe het precies is gelopen met de uitvoering van deze straf weten we niet. Wel staat vast dat Grietje haar gevangenschap heeft overleefd. Uit de archieven is bekend dat ze op 22 juni 1822 trouwde met Adrianus Snaaijer. Zij was toen 46, hij 17 jaar jonger. Grietje Groeneweg overleed op 21 december 1833 in Oost-Barendrecht. Ze werd 57 jaar oud.

Van haar moeder is niets meer in de archieven terug te vinden.

bronnen: ‘Rechterlijk archief Zuid-Holland, criminele rollen nr. 127, 18.11.1803’, afgedrukt in Contactblad 31, p. 14-18, Barendrecht juni 1987;

Nieuwsbrief Streekarchief Eiland IJsselmonde, uitgave lente 2010. Met dank aan Marijke de Bruijn van de afdeling Archieven en Genealogie en Peter den Hartog van het Streekarchief.

President

Na het vertrek van de Fransen in 1813 verandert het plaatselijk bestuur opnieuw. De ambachtsheren krijgen rechten terug, maar in de jaren die volgen zal blijken dat hun rol raakt uitgespeeld. Maire Pleun de Raadt wordt nu 'president van het bestuur van de gemeente Barendrecht' genoemd. Cent Niemantsverdriet wordt vice-president.

De gemeenteraad heette geen 'Conseil municipal' meer, maar op z'n Hollands 'Municipale Raad'.

De ambachtsheer doet een stapje terug

In 1814 krijgen de ambachtsheren weer wat van hun macht terug. Maar binnen een halve eeuw is hun rol uitgespeeld. Uiteindelijk gaan de bewoners van Barendrecht bepalen wie het dorp bestuurt. Alleen het benoemen van de burgemeester is nooit toevertrouwd aan de Barendrechtse burgers.

De verandering gaat stap voor stap en heeft ook gevolgen voor de positie van Pleun de Raadt in het dorp.

Stap 1

Koning Willem I besluit in 1817 om een aantal veranderingen uit de afgelopen jaren terug te draaien. Barendrecht wordt daarom weer verdeeld, nu in twee gedeelten: de gemeente Oost-Barendrecht en de gemeente West-Barendrecht en Carnisse.

Aan het hoofd van elke gemeente komt een schout en secretaris te staan. Weer een nieuwe titel dus voor Pleun de Raadt. Hij wordt benoemd tot schout en secretaris van West-Barendrecht en Carnisse. In Oost-Barendrecht gaat die functie naar Jacob van 't Hoff. Beide heren zijn voor hun functie voorgedragen door de ambachtsheren. Ze worden door de koning benoemd.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland benoemen in 1817 voor beide gemeenten vijf raadsleden.

Stap 2

In 1825 wordt het bestuur van de gemeente weer aangepast. Voortaan staat er een burgemeester aan het hoofd van de gemeente. Dat is nieuw, want voorheen is de titel 'burgemeester' alleen in de stad gebruikt. De gemeenteraad bestaat nu uit de burgemeester, twee assessoren en enkele raadsleden.

De ambachtsheer draagt aan de koning een (volgens hem) geschikt persoon voor om burgemeester te worden. De koning benoemt vervolgens de burgemeester, zoals Pleun de Raadt in West-Barendrecht en Carnisse.

Ook mag de ambachtsheer de assessoren en gewone leden van de gemeenteraad voordragen aan Gedeputeerde Staten (het dagelijks bestuur van de provincie).

Pleun de Raadt is van 1825 tot en met 1836 burgemeester van West-Barendrecht en Carnisse. Hij is van 1827 tot 1836 ook burgemeester van Oost-Barendrecht. Op 1 januari 1837 wordt hij burgemeester van de nieuwe gemeente Oost-en West-Barendrecht. Op eigen verzoek krijgt hij ontslag op 2 januari 1850.

Stap 3

In 1848 stelt de liberaal Thorbecke een grondwet op voor Nederland die tal van hervormingen bevat. Zo wordt het recht van de ambachtsheer (of ambachtsvrouwe) om voordrachten te doen, in heel Nederland afgeschaft. De gemeenteraad wordt voortaan door een deel van de bevolking gekozen, namelijk de welvarende mannelijke inwoners. De burgemeester wordt benoemd door de koning.

De naam 'assessoren' verdwijnt in 1851. Sindsdien heten deze bestuurders 'wethouders'. Maar toen had Pleun de Raadt zijn ambt van burgemeester al neergelegd.

bronnen: A.M. Overwater: 'Wapens en vlaggen', Barendrecht 1999, p.9;

A.M. Overwater; 'Het bestuur van Barendrecht 1811-2001', Barendrecht 2001, p 7-10, 12, 70

Eén gemeente Barendrecht

Barendrecht bestond ooit uit drie ambachten: Oost-Barendrecht, West-Barendrecht en Carnisse. Zo was de situatie in de jeugd van Pleun de Raadt.

Na de komst van de Fransen naar Nederland, in 1795, krijgt de plaatselijke overheid geleidelijk meer taken, zoals de zorg voor de politie en (in 1812) de burgerlijke stand. Om dat mogelijk te maken, wordt Nederland verdeeld in gemeenten van ongeveer gelijke omvang. De drie Barendrechtse ambachten

(inmiddels gemeenten genoemd) zijn stuk voor stuk te klein. Daarom worden ze bij keizerlijk decreet van 21 oktober 1811 samengevoegd tot één gemeente Barendrecht.

Na het vertrek van de Fransen verdwijnt de gemeente Barendrecht weer. In 1817 komen er twee gemeenten: de gemeente Oost Barendrecht en de gemeente West Barendrecht (beide namen geschreven zonder streepje!) en Carnisse. Voor die tijd is dat logisch, want West-Barendrecht en Carnisse hebben samen één ambachtsheer (of -vrouw).

Barendrecht is één dorpje en de verdeling in twee gemeenten blijkt in de praktijk niet handig te zijn. Het zorgt onder meer voor hogere belastingen. Het kost een paar jaar van overleg om tot een regeling te komen met de ambachtsheer van Oost-Barendrecht en de ambachtsvrouw van West-Barendrecht en Carnisse.

Op 1 januari 1837 wordt de gemeente Oost en West Barendrecht ingesteld. De ambachtsheer en de ambachtsvrouw mogen een voordracht doen voor de benoeming van de burgemeester, de raadsleden, de secretaris en de ontvanger van de nieuwe gemeente. Voor een opvallende post mogen ze om de beurt een voordracht doen.

Sinds 1904 wordt de naam Oost en West Barendrecht niet meer gebruikt. De gemeente heet sindsdien gewoon Barendrecht.

Opvallend: of er ooit officieel is besloten om de gemeente de naam 'Barendrecht' te geven, is onduidelijk. Zo'n besluit is in ieder geval niet bekend.

bronnen: A.M. Overwater; 'Het bestuur van Barendrecht 1811-2001', *Barendrecht* 2001, p 10-12, 14;
J.E.J. Blinde: 'Honderd jaar Barendrecht', in *Het Zuiden*, 9 december 2004;
H. Oldenhof: 'Barendrecht in de Franse tijd', in *Contactblad* 59, *Barendrecht juni* 1994, p. 21

Stemrecht, maar niet voor iedereen!

Bij verkiezingen voor de Tweede Kamer, de gemeenteraad, Provinciale Staten of het Europees Parlement mogen tegenwoordig Barendrechtse van 18 jaar en ouder stemmen. Voor 1850 is dat heel anders. Alleen mannen die dan meer dan een bepaald bedrag aan belasting betalen mogen stemmen. Zij maken landelijk minder dan een half procent van de bevolking uit. Vrouwen mogen in die tijd niet stemmen, evenals mannen die niet rijk genoeg zijn.

Van de verkiezingen voor Provinciale Staten in 1841 is een nauwkeurige lijst bekend van de mannen die mogen stemmen. In sommige dorpen zijn dat er niet veel. In Klaaswaal mag alleen een notaris stemmen. In Heerjansdam heeft ook bepaald geen rij gestaan voor het stembureau. Daar mogen vier mensen stemmen: twee vlasboeren, de burgemeester en de 'heel- en vroedmeester'.

Barendrecht telt in 1841 wel 16 mensen met stemrecht. Ze zijn allemaal bekend:

Pleun de Raadt (burgemeester)
Johannes Nolen (chirurgijn)
Cornelis Huijser (particulier)
Jan de Jong (particulier)
Aart Visser Wickertz. (particulier)
Cornelis Barendregt (landbouwer)
Jan Barendregt (landbouwer)
Joost Barendregt (landbouwer)
Gerrit den Boer (landbouwer)
Jan van Dijk (landbouwer)
Pieter van der Jagt (landbouwer)
Pieter Leeuwenburg (landbouwer)
Arij van der Linden (landbouwer)
Pieter de Raadt (landbouwer)
Meeuwis Uijterlinde (landbouwer)
Hendrik Visser (landbouwer)

Mogelijk zijn de particulieren rentenierende oud-landbouwers.

bron: A.M. Overwater: 'Het Bestuur van Barendrecht 1811-2001', *Barendrecht* 2001, p. 89

Inbraak bij de molenaar

Van 1817 tot 1825 is Pleun de Raadt schout van West-Barendrecht en Carnisse. Uit die tijd is een proces-verbaal bekend van een inbraak.

Watermolenaar Pleun van der Graaf meldt op 6 oktober 1824 aan de schout dat er de voorgaande dag bij hem is ingebroken.

Het hele gezin van de molenaar heeft die dag van 7 of 8 uur 's morgens tot 5 of 6 uur 's middags op het land gewerkt. 's Avonds ontdekt de vrouw van de molenaar dat er is ingebroken. Met een beitel is een lade opengebroken. De buit:

'een roode bloedkoralen ketting van twee strengen met een gouden boek'(slot). Verder een aantal zilveren gespen en ook nog 'een roodbonte halsdoek'. Er wordt ook geld vermist: 'vier stukjes ten bedrage van elk van 62 en een halve cents, een stuk van 2,60 gulden' en een gulden.

Pleun de Raadt noteert in zijn rol van schout alles in zijn proces-verbaal. Voordat het naar Justitie wordt gezonden, leest hij het nog eens voor aan molenaar Pleun van der Graaf. Omdat deze niet kan schrijven, ondertekent de schout zelf het proces-verbaal.

bron: H. Oldenhof: *'De Watermolenaar Pleun van der Graaf', in Contactblad 62, Barendrecht maart 1995, pagina 26, 27*

Burgemeester De Raadt en de Dorpskerk

Tot aan de komst van de Fransen in Nederland hebben de ambachtsheren veel te vertellen in de Dorpskerk. Ze bepalen onder meer welke predikant er wordt benoemd.

Onder invloed van de Fransen mag de overheid zich na 1798 minder bemoeien met de kerk. Dat geldt ook voor het Barendrechtse gemeentebestuur en de Dorpskerk. Er komt een commissie die onderzoek moet doen naar de verhouding tussen het kerk- en het gemeentebestuur.

Wat die commissie in Barendrecht bereikt heeft, weten we niet. We weten wel dat er in 1812 geen commissie meer is. Maire Pleun de Raadt is dan kerkmeester en later zelfs opperkerkmeester.

Na het vertrek van de Fransen vraagt de gemeente ontheffing van de nieuwe regels. Die ontheffing komt er niet, maar de gemeente blijft zich wel bemoeien met de kerk.

De Dorpskerk. Pleun de Raadt was hier kerkmeester en opperkerkmeester. (foto: Arco van der Lee)

In 1848 verandert de Nederlandse grondwet. Kerk en Staat moeten voortaan gescheiden zijn. In Barendrecht moeten daarom nieuwe regels voor de administratie van de Dorpskerk worden opgesteld. Het gemeentebestuur met burgemeester Pleun de Raadt bemoeit zich daar mee. Dat zint de kerkenraad niet. Die 'zette vraagtekens bij het recht van het gemeentebestuur zich met het ontwerp en vaststelling van een dergelijk reglement te bemoeien'. Het komt echter niet tot een breuk tussen het gemeentebestuur en de kerk.

De bemoeienis van Pleun de Raadt met het bestuur van de Dorpskerk kan te maken hebben met het gebrek aan belangstelling bij de Barendrechtse voor het bestuur van de kerk. We weten nog uit 1867 dat de mannelijke leden van de Dorpskerk mogen stemmen over de vraag of ze meer invloed moeten krijgen op het benoemen van de predikant, de diakenen en de ouderlingen. Er wordt slechts één stem uitgebracht.

bron: H.A. Bakker: *'Inventarisatie van de archieven van de Hervormde Gemeente Barendrecht', Gemeentelijke Archiefdienst Rotterdam, 1980, p. VI-VIII*

Hoe verandert Barendrecht in de tijd van Pleun de Raadt?

In de tijd van burgemeester Pleun de Raadt blijft Barendrecht een boerendorp. Toch staat de tijd ook hier niet stil.

Net als in de rest van Nederland wordt hier in januari 1812 de Burgerlijke Stand ingevoerd. Alle inwoners moeten dus worden ingeschreven in het bevolkingsregister. Dat blijft zo nadat de Fransen in 1813 Nederland hebben verlaten.

Een belangrijke verandering voor de Barendrechtse boeren is de komst van de eerste veearts. Leendert Swart vestigt zich op 20 september 1839 als veearts in Barendrecht. Hij trouwt in 1842 met Jannetje, de dochter van 'heelmeester' Johannes Nolen. De veearts krijgt een toelage van 150 gulden per jaar.

De komst van een veearts in het dorp is belangrijk voor de inwoners van Barendrecht. De meeste mensen verdienen hun brood met de landbouw en veeteelt. Zij hebben dagelijks te maken met koeien, schapen, paarden en ander vee. Hoe belangrijk de landbouw is in die tijd, blijkt uit een lijst die in 1832 wordt opgesteld. Daarin staan alle 114 grondeigenaren van de gemeente Oost-Barendrecht vermeld. Hiervan staat bij 42 als beroep 'bouwman' (boer), 'dagloner' (arbeider die per dag werd betaald) of 'vlasboer'.

Eén grondeigenaar heeft als beroep vrachtrijder. Hij zal zijn vrachten ongetwijfeld vervoeren met één of twee P.K. In ieder geval hebben al deze mensen behoefte aan advies en hulp van een veearts.

In heel Nederland is er in de tijd van burgemeester Pleun de Raadt onvrede met de Nederlandsche Hervormde Kerk, waartoe ook de Dorpskerk behoort. In 1834 begint in het Groningse Ulrum de Afscheiding. Bijna alle leden van de kerk in die plaats stappen uit de Nederlandsche Hervormde Kerk en stichten een eigen kerk.

Ook in Barendrecht vindt een Afscheiding plaats. Hier verlaten in 1835 de eerste twee mensen de Hervormde Kerk. In 1839 staan al 32 mensen ingeschreven bij de Christelijke Afscheiden Gemeente. Ze houden kerkdiensten in een woonhuis aan de Develsluis in Heerjansdam. Daar houden ze diensten samen met Heerjansdamse 'afgescheidenen'. De Barendrechtse houden vanaf 1841 hun diensten in een vlasschuur aan de Dorpsstraat. De schuur is eigendom van Krijn Dorsman. De kerkelijke gemeente wordt dan ook de 'kerk van Krijne' genoemd.

In 1844 ontstaat ook onder de 'afgescheidenen' weer verdeeldheid. Het zal niet de laatste kerkscheuring zijn in het dorp.

Barendrecht telt in 1848 276 huizen, bewoond door 352 gezinnen. Er zijn 1790 bewoners, waarvan 1715 Hervormden, 31 Christelijk Afscheidenen, 24 Rooms-Katholieken en 20 Israëlieten.

*Veearts Leendert Swart (1818-1894)
vestigde zich in 1839 in Barendrecht.
(foto: collectie HVB)*

- bronnen:* H. Oldenhof: 'Veeartsen in Barendrecht', in *Contactblad* 55, Barendrecht juni 1993, p.9;
H. van Herwerden: 'Over mensen en kaarten', in *Contactblad* 9, Barendrecht december 1981, p. 13, 14;
H. van Herwerden: 'Over kerkscheiding te Barendrecht en een oud kerkraam', in *Contactblad* 29, Barendrecht december 1986, p. 20, 21;
H. Oldenhof: 'Kadaster 1832', in *Contactblad* 55, Barendrecht juni 1993, p.19-22;
J.W. Regt: 'Geschied- en aardrijkskundige beschrijving van den Zwijndrechtschen Waard, den Riederwaard en het Land van Putten over de Maas', Zwijndrecht 1848, p. 169, 181;
J.E.J. Blinde: '100 Jaar Gereformeerde Kerk van Barendrecht', Barendrecht 1987, p. 9-11

WORDT VERVOLGD

Pieter Groenenboom

Al eerder heeft wijlen de heer Van der Giessen in samenwerking met Marijke de Bruijn en mij, Pieter Groenenboom, in twee artikelen over deze korenmolen geschreven in dit blad. Het zijn de nummers 82 en 83 van het jaar 2000. Het hele complex, molen en pakhuis zijn inmiddels afgebroken en op die plaats staan nu op de Middenbaan in Barendrecht de woningen onder de nummers 89 tot en met 95.

We weten veel over deze molen vanaf haar plaats in Lombardijen in 1612, waar zij eerst heeft gestaan. Het verplaatsen naar Barendrecht in 1655. Ze was toen nog van hout, want in de akte staat: den koren mollen is getimmert in Oost-Barendrecht in de maanden van juni, july en augustus 1655. Later is er sprake van een stenen windkorenmolen.

Bij het doorbladeren van mijn “archief” werd ik opnieuw getroffen door een schokkende ervaring door wat ik er in het Kadaster over tegen kwam.

Ik wil de draad oppakken in 1927. Tot 14 april 1927 was Arie Kluit Ariezn de eigenaar. Arie kon aan zijn verplichtingen niet meer voldoen en de Bank ging de molen verkopen. Hierover straks meer.

De familie Kluit was een echte molenaarsfamilie. Zo was er ook een zekere Gerrit Kluit molenaar op de “4 Winden” aan de Terbregse Rechter Rottekade 91. Wijlen Arie den Otter, in wiens familie de naam Kluit voorkomt, gaf mij destijds een A-viertje waarop Kluit over zijn molen schreef. Dat wil ik u niet onthouden. Hij schreef in 1990: ‘Molen “De 4 Winden” is een stellingmolen., waar één koppel stenen in zit waar de tarwe tussen gemalen wordt. De bovenste steen draait en heet “de looper”. De onderste steen ligt stil en heet daarom “de ligger”. Ze zijn 1,40 meter doorsnede en wegen per stuk 1500 kg. De molen is in goede staat en werd in 1774 gebouwd door Arie Klumpes. Met goede wind ontwikkelt hij 60 pk. De wieken zijn 24 meter, ze zijn van ijzer en wegen 2000 kg.’

In de oorlog heeft de molen voor de Rotterdamse bakkerijen gemalen. Vooral toen er geen electriciteit meer was, maalde hij bij voldoende wind dag en nacht en kwam tot 30.000 kg tarwe graan per week. Dat was voor ongeveer 60.000 broden.

Ook veel particulieren die van de hongertochten naar de boeren terugkwamen met wat tarwe, konden hier hun zakje tarwe laten malen. De controledienst deed toen wel een oogje dicht. Hoewel er dikwijls een hele rij buiten stond te wachten, is er nooit een zakje tarwe in beslag genomen.

Nu terug naar onze molen in Barendrecht.

De molen werd verkocht aan een joodse man: Abraham Koopman, kassier wonende te Oud-Beijerland voor de prijs van f12.890,-. Koopman zal de molen verpacht hebben, maar hij bleef de eigenaar totdat hij door de Duitsers werd opgepakt en op 26 februari 1943 is hij in Auschwitz overleden. Koopman was niet gehuwd, maar hij had wel een testament gemaakt en dat kwam later goed van pas. De molen werd verkocht. Johan Carel Schuller, makelaar te 's-Gravenhage verkoopt namens de Niederländischen Grundstückverwaltung, later Algemeen Nederlands Beheer van Onroerende Goederen (ANBO) de molen aan Johannes Knetemann, bouwkundige wonende aan de Mathernesselaan 516 te Rotterdam.

Piet van der Linden, koopman te Rijsoord, koopt daarna van Knetemann de huisnummers 89 en 91. In 1954 werd Cornelis Jacobus Jiskoot de eigenaar. Het is dan (1) een molen met pakhuis en erf, Dorpstraat 95, verhuurd voor f3,- per week en (2) het pakhuis met zolder en erf, Dorpstraat 93.

Op 26 oktober 1967 verkoopt Jiskoot de twee woonhuizen met ondergrond en erf aan Jan Cornelis Onnink. Jan blijft eigenaar tot 1992 en verkoopt dan zijn bezit. De molen werd daarna afgebroken en in 1994 zijn op die plaats de nieuwe woningen gebouwd.

Als aandenken aan deze molen, die er toch vanaf 1655 gestaan heeft en drie eeuwen lang beeldbepalend is geweest voor de Dorpstraat in Barendrecht, zijn destijds de twee molenstenen bewaard. Aanvankelijk zijn ze toen voor de ingang van Albert Heijn geplaatst. Op nevenstaande foto staat Rudi van de Garde bij de molenstenen. Ze stonden daar eigenlijk een beetje in de weg en kregen daarna een andere plaats. Eén is er in een stil en donker hoekje aan de kant van de Rijnstraat naast het gemeentehuis terecht gekomen en de andere vond een mooi plekje bij een woning aan de Stationsweg.

Nu weer terug na het overlijden van Koopman.

Bij testament had Koopman zijn neef Hartog Koopman aangewezen als erfgenaam. Deze was gehuwd met Helena Hamme. In dit gezin waren drie kinderen geboren en zij zijn overleden te Sobibor op 9 juli 1943. In de akte van het kadaster werden al die namen genoemd.

Vergast te Sobibor ...

Vergast te Sobibor ...

Vergast te Sobibor, met de naam en datum erachter, een lange rij.

Ik kan me nu nog goed herinneren - en het is denk ik nu alweer meer dan 20 jaar geleden - dat ik de hele dag druk bezig geweest was met het schrijven op het Kadaster over allerlei zakelijke beslommeringen (je mocht toen nog niets kopiëren), toen ik in die middag geconfronteerd werd met het droevige geval van de familie Koopman. Ik werd er stil van en de rillingen liepen toen over mijn rug.

Uiteindelijk ging de erfenis volgens de wet naar de nakomelingen van zijn voor overleden zuster Maria Koopman die gehuwd was geweest met Maurits Cutzien.

Op 20 november 1952 verschijnt student Cutzien (zich noemende Kruksiener) wonende te Utrecht en Willem Leendert Kooper in hoedanigheid van hoofd van Algemene Bijzondere Beheren, bureau Amsterdam, van het Nedederlans Beheersinstituut ten behoeve van de Staat der Nederlanden, het beheer voerende over het vermogen van de Nederlandse Administratie van onroerende goederen. Partijen treffen een schikking en zo komt de opbrengst van het bezit van Abraham Koopman toch nog bij zijn nazaten terecht.

En zo is er na het einde van de 2e Wereldoorlog meer goed gedaan. We zouden veel voorbeelden kunnen noemen. Enkele wijze mannen zagen onder andere in dat we niet langer oorlog moesten voeren, maar samen moesten werken. Dat werd het begin van de Europese samenwerking.

Recent voor mij was een bijzondere ervaring dat een Duits knapenkor uit Biberach in de Johanneskerk in Lombardijen te Rotterdam-Zuid in juli van dit jaar hun mooie stemmen lieten horen. Ik dacht, hoe is het mogelijk. We hebben veel geleden onder de Duitse bezetting en dat dit nu kan gebeuren. Verzoening en vrede, mooie woorden waar we nog lang mee verder kunnen.

P.S.: Tegenover de molen stond de boerderij van Jiskoot. Ook die is er niet meer., maar er is hier ook nog een herinnering aan dit gebouw. Tegen de muur van de Hema is na het afbreken van de boerderij op de monumentendag van 11-09-1999 een gedenkplaat onthuld ter gedachtenis aan de familie Jiskoot en aan het verzet in de 2e Wereldoorlog.

Op de ovale plaat staat de boerderij afgebeeld en daarnaast de tekst:

*Hier stond een boerderij,
een bolwerk van verzet.
Bewoners leefden vaak in angst,
maar God zij dank, een ieder werd gered.*

Die onverschrokken bewoners waren Cees en Jaan Jiskoot.

Roelof Roomer

IN DE LENTE NA DE LANGE WINTERAVONDEN SPEELDE DE BARENDRECHTSE SCHOOLJEUGD IN DE JAREN DERTIG VAN DE VORIGE EEUW NA HET AVONDETEN TUSSEN LICHT EN DONKER HET ONTSPANNENDE SANNIESPEL. DE HEER J. VERMAAS SCHREEF HIEROVER IN 1981 EEN ARTIKEL WAARVAN U HIER EEN UITTREKSEL VINDT.

Het spel was het aantrekkelijkst als niet alleen de schoolkameraadjes, maar ook de al werkende broers en buurjongens het spel meespeelden. Soms mochten ook een paar meisjes, van wie de ouders het goed vonden dat ze even het kousenstoppen of naaiwerk lieten rusten, meedoen. In die tijd gold nog het gezegde: een vrouwenhand en een paardentand moeten altijd gaan. Ondanks dat de meisjes in die tijd uit werken of mee naar het land gingen, moesten ze 's avonds ook nog bezig zijn, terwijl de jongens vrijaf kregen.

Bij het sanniespel was het aantal deelnemers onbeperkt. Echter, in de buurtschappen van toen was het aanbod nooit groot. De buurtschap Buiten Koedood bijvoorbeeld bestond toen uit negen huizen en een heuvel. Ook was het geen probleem om het spel op de dijk te spelen. De auto's die toen langs kwamen waren op één hand te tellen en 's avonds kwam er natuurlijk niet één voorbij. De spelregels waren niet overal hetzelfde maar de hierna beschreven regels werden in Barendrecht het meeste toegepast.

Er waren twee modellen van de sannieplank bekend, de een viel iets groter uit dan de andere maar beide waren van hout gemaakt en hadden wat weg van een korte platte schep met een breedte van ongeveer 15 tot 20 cm. De dip was ongeveer evenlang als de breedte van de sannieplank en had de dikte van een flinke bezemsteel met aan beide uiteinden afgestompte punten. Dit had bij het opvangen van de dip wel eens pijnlijke gevolgen.

Zoals geschreven werd het spel op de openbare weg gespeeld en met een spijker of een mes werd een vak getrokken van ongeveer 1 vierkante meter, waarin degene ging staan die het eerst mocht beginnen. Vanuit het vierkant moest de slagman proberen de dip uit de hand, net zoals bij tennissen, zo ver mogelijk met de sannieplank weg te slaan en hopen dat de overige deelnemers aan het spel de dip niet konden opvangen. De dip moest wel op een redelijke vangbare hoogte worden geslagen. Driemaal mocht hij slaan en bij elke slag probeerde men de dip te vangen. Als de dip in de berm belandde, dan moest de slagman hem er met de sannieplank uit halen en dit telde dan als slag. Werde de dip opgevangen dan kreeg men punten en wel met de volgende verdeling: in de pet gevangen 50, in de schort 50, met twee handen 75 en met één hand 100 punten.

De opvanger of "pakker" probeerde vervolgens de dip in het vak terug te gooien. Lukte dit, dan was degene die aan slag was af en kreeg geen punten. De opvanger of "pakker" was nu aan de beurt om de dip te slaan. Echter, de regel was dat als de slagman de kans kreeg om de teruggegooide dip op zijn beurt weer uit het vak weg te slaan, dan ontving hij hiervoor wel punten, die uitgerekend werden in de afstand van het aantal "voeten". De slagman mocht tijdens deze actie het vak verlaten maar mocht de dip niet meer met de handen aanraken. Kon de slagman de dip al in de lucht terugslaan, dan was dit de eerste winst, want dan mocht hij om afstand te winnen de dip driemaal extra op de sannieplank brengen. Het was niet toegestaan om met de dip op de sannieplank te lopen. De grootste tegenvaller was natuurlijk als de dip bij de derde slag werd opgevangen: er waren dan al punten verzameld maar het eindresultaat was toch nul. Als een speler driemaal geslagen had en de dip was niet opgevangen, dan schatte de slagman de afstand van de plaats waar de dip neerkwam tot aan het vak. Deze lengte schatte hij zo hoog mogelijk in en in geval van twijfel bij de overige spelers ging men "poten" om zo de afstand in voeten te bepalen. Had de slagman de afstand te hoog geschat dan was de speler af en stond hij zonder punten. Het was dus zaak voor de slagman de afstand niet te hoog in te schatten. Het aantal behaalde punten moest een ieder voor zich bijhouden, een spel wat doorgaans zonder problemen door de jeugd gespeeld werd.

Historische Vereniging Barendrecht

D'Ouwe School, Dorpsstraat 150-150a, 2992 BE Barendrecht ING Bank N.V. rekeningnummer 2530926
☎ 0180-618142 – info@historischbarendrecht.nl – www.historischbarendrecht.nl

Algemene informatie: mw. J.W.M. Verboom

Openingstijden

Archieven Oud Barendrecht elke eerste zaterdag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur;
elke dinsdag van 10.00 tot 15.30 uur op afspraak, mw. De Bruijn, 0180-614751
Genealogie elke eerste zaterdag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur
Tentoonstellingen elke zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur (niet in juli en augustus)
Afgifte goederen elke dinsdag van 10.00 tot 15.30 uur

Bestuur

Voorzitter mw. J.P. Schaap
Secretaris mw. J.W.M. Verboom-van Geenen
Penningmeester J.E.J. Blinde jr
Leden mw. M.H. de Bruijn-Veenman
W. van Helden
J. Kooy
D. Mooyaart
J. Verschoor

Ledenadministratie

mw. N. Verschoor

Contactpersonen werkgroepen

Archieven Oud Barendrecht en Genealogie

mw. M.H. de Bruijn-Veenman
mw. J.P. Schaap

Barendrecht van vroeger op ansicht, foto en film

Algemeen A.G. van de Garde
Digitaal fototeam J. Verschoor
Films B. Romeijn

Bibliotheek en Archief

C.W. Vermeer

Bodemonderzoek

Algemeen T.C. Blinde
Beheer vondsten en documentatie
vóór 1995: mw. C.G. Ratsma-Stouten
na 1995: L. Louwerse
Tegels: mw. L.M.M. Hagendijk

Documentatie ontwikkeling Barendrecht

T.D. van Wijk

Monumentenzorg

J. Kooy

Nieuws- en Advertentieweekblad De Schakel

mw. N. den Otter

Tentoonstellingen

mw. J.W.M. Verboom-van Geenen

Restauratie en onderhoud/voorwerpen

W.M. Groenenboom

Website-beheer

P. Dreef (Dreef-IT)

Barendrecht

3 Etage's
dier- en hobby-
plezier!

Winkelcentrum Middenbaan 56-62

tel: 0180 - 617613

www.wesdijk.nl

Autoservice
Groenenboom

APK keuring

Periodiek onderhoud

Bandenservice

Volledige aircoservice

Schadeherstel

Zomer- / Wintercheck

Accessoire inbouw

Reparatiewerkzaamheden

**"Vakmanschap en
persoonlijke service"**

**als basis van
veel veilige kilometers"**

0180-654794

www.autoservice-groenenboom.nl

Voordijk 267 | 2992 AL Barendrecht | Tel.: 0180-654794 | E-mail: info@autoservice-groenenboom.nl

**Hier kan uw
advertentie staan!**

Voor inlichtingen:

Nel Verschoor

Tel. 0180-617962

n.verschoor3@kpnplanet.nl

Kraima

Middenbaan 81 Barendrecht

Tel. 0180 612059

TE KOOP

Als makelaar en taxateur weet Frits Markus 'Markant' wat er in de onroerend goed wereld te koop is. Natuurlijk niet het Vrijheidsbeeld. Maar de makelaarskennis is bij 'Markant' wel in huis om alle andere projecten aan te kunnen. Wilt u een huis verkopen of zoekt u een ander huis, wenst u een zorgvuldige taxatie of een objectief hypotheekadvies kom dan gerust eens langs. Graag bespreken wij met u de mogelijkheden en voordelen die 'Markant' u kan bieden.

U vindt 'Markant' aan de Middenbaan 94. 'Markant' is geopend van maandag tot en met zaterdag!

Markant
FRITS MARKUS MAKELAAR & TAXATEUR O.G.

NVM

Middenbaan 94 - 2991 CT Barendrecht. Tel.: 0180 - 620 099 Fax: 0180 - 611 585

TAXI BAKKER
gastheren op de weg

Barendrecht (0180) 613 047

Ridderkerk (0180) 468 222

www.dajong.computervrienden.nl

Dajong Computervrienden
Boerhaavelaan 7, 2992 KB Barendrecht
telefoon: 0180-625130
e-mail: dajong@helpt.nl
www.dajong.computervrienden.nl

5 jaar Stichting Dajong 2006 - 2011

G.J. Andeweg BV

Glas - Schilderwerken

Sterk in duurzaam onderhoud

Postadres: Postbus 482
2990 AL BARENDRECHT
Ebweg 35
Bezoekadres: 2991 LS BARENDRECHT

Kantoor 0180 - 61 33 46
info@gjandeweg.nl
www.gjandeweg.nl

Keukens van A tot Z

KEUKENSTUDIO
KONIJNENDIJK
BARENDRECHT

www.konijnendijk.nl

Dorpsstraat 174 - 2992 AB Barendrecht
Bij de watertoren - Tel. 0180-611100
maandag gesloten - vrijdag koopavond

HOUTHANDEL

Fa. GEBR. MULDER

VUREN-GRENENHOUT-DEUREN-PLATEN

Ziedewij 3
2991 LA Barendrecht
Tel. 0180 613173
Fax 0180 611342

In het centrum van Barendrecht moet u zijn voor:

- * Centrale verwarming
- * Vloerverwarming
- * Warmwatertoestellen
- * Gashaarden en gevelkachels
- * Oliegestookte Zibro Kamin kachels
- * Installatiematerialen
- * IJzerwaren en tuinartikelen
- * Machines en gereedschappen

annink&zn.

*Koop bij de zaak, waar u slaagt
Bij de vakman met 85 jaar ervaring*

2e Barendrechtseweg 184 - Telefoon 0180-61 28 66 - Telefax 0180-62 07 04

GROENTE- EN FRUITHAL HANS VERMAAS

ZIEDEWIJDSEDIJK 41
BARENDRECHT

TEL. 0180 - 611655

DE HELE WEEK VERS EN VOORDELIG !

Gouwe 3c
2991 CJ
Barendrecht
0180 623600

DE FIETSENMAKERIJ AGN

Rijsdijk, Strijen (078) 674 18 01
674 45 15

Voor uw vrachttje
zand, grind, grond of
mijnsplit en andere
verhardingen

**Hier kan
uw advertentie staan!**

Voor inlichtingen:

Nel Verschoor
Tel. 0180-617962
n.verschoor3@kpnplanet.nl

Van der Linden

**Internationaal Transport
Agrarisch Loonbedrijf
Garagebedrijf**

Koedood 27 Barendrecht Tel. (0180) 612911 Fax (0180) 620391

Aannemingsbedrijf

J. BEVELANDER

- aanbouw
- verbouw
- nieuwbouw
- onderhoud

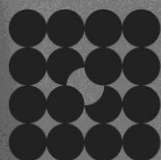

Bijldorp-zuid 3 - 2992 LD Barendrecht - Tel (0180) 61 98 32
bevelander@solcon.nl - www.jbevelander.nl

**Witter
Elektrotechniek**

Koolmees 29
2986 VB Ridderkerk

Telefoon: 0180 - 423382
Mobiël: 06 - 22395062

SBV
Forensics

SBV Forensics B.V.
Singel 211
3311 KR Dordrecht
Tel. 078-632 08 60

Postbus 15
3300 AA Dordrecht
Fax 078-614 12 72

De puzzel compleet. Elk stukje op zijn plaats

SBV Forensics is een deskundige, multidisciplinaire en bovenal onafhankelijke private dienstverlener op de terreinen van het voorkomen, onderzoeken en/of herstellen van onregelmatige, onrechtmatige en/of strafbare gedragingen in een voornamelijk financieel-administratieve context.

Voor onder meer fraudeonderzoek, procesondersteuning, faillissementsonderzoek en schadeberekeningen kunt u bij ons terecht. Bezoek onze website voor een uitgebreid overzicht van onze diensten, artikelen en nieuwsberichten.

www.sbv-forensics.com

0900-fraudevrij

info@sbv-forensics.com

